

Nekur jau nepazūd, bet visu laiku elpo pakausī

Latvijā Āfrikas cūku mēris (ĀCM) pirmo reizi tika reģistrēts tālajā 2014. gada jūnijā trim beigtām mežacūkām, ko uzgāja netālu no robežas ar Baltkrieviju. Tā ir ļoti bīstama saslimšana, un mājas cūku novietnē, kur slimība konstatēta, ir jānokauj viss ganāmpulks. Kopš tā laika šī sērga no mūsu valsts nekur nav pazudusi un regulāri tajā vai citā Latvijas vietā tiek atklāta mežacūkām, kā arī, neraugoties uz visiem ieteiktajiem biodrošības pasākumiem, ik pa laikam diemžēl mēdz piemeklēt arī mājas cūku novietnes. Arī šovasar Latvijā reģistrēti vairāki šādi gadījumi.

Jau pabijis gan Kurzemē, gan Latgalē

Saskaņā ar Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) apkopoto informāciju šogad Latvijā pirmais ĀCM uzliesmojums mājas cūkām tika konstatēts jūlija sākumā. Novietnē Kuldīgas novada Rudbāržu pagastā bija vairāk nekā 1500 dzīvnieku. Lai likvidētu uzliesmojuma perēkli un nepieļautu slimības tālāku izplatīšanos, vienīgā iespēja bija rūksus likvidēt.

Vēl pēc dažām dienām PVD paziņoja, ka ĀCM mājas cūkām konstatēts vēl vienā novietnē Rudbāržu pagastā. Tā atradās tuvu pirmajai saimniecībai, kurā konstatēja ĀCM. Šajā novietnē atradās 29 cūkas.

Slimība turpināja izplatīties, un 13. jūlijā PVD informēja, ka apstiprinājušās aizdomas par ĀCM uzliesmojumu divām mājas cūkām kādā saimniecībā Ventspils novada Zlēku pagastā. Līdz ar to tas bija jau trešais ĀCM uzliesmojums vienas nedēļas laikā divos Kurzemes novados.

Gandrīz mēnesi jauni paziņojumi par slimības konstatēšanu kādā no saimniecībām nesejoja, un jau šķita, ka cūkkopji varēs uzelpot. Diemžēl izrādījās, ka optimismam nav pamata, un 11. augustā sekoja jauns paziņojums par ĀCM konstatēšanu. Šoreiz slimība uzliesmoja otrā Latvijas pusē – Latgalē. Balvu novada Kubulu pagastā aizdomas par ĀCM apstiprinājās nelielā piemājas saimniecībā, kurā bija deviņas rūksņētājas.

Savukārt vēl pēc dienas tika paziņots, ka ĀCM atklāts arī piemājas saimniecībā Rēzeknes novada Sīmalas pagastā. Tur likvidēja desmit novietnē mītošo cūku.

Visos minētajos gadījumos PVD veica slimības apkarošanas un ierobežošanas pasākumus un epidemioloģisko izmeklēšanu, lai konstatētu, kā infekcija nokļuva saimniecībās. Vai to izdosies atklāt, jautājums paliek atklāts.

Vai biodrošības pasākumi pasargās?

Lai cīnītos ar bīstamās kaites izplatību, tiek veikti biodrošības pasākumi. Piemēram, ap ĀCM skarto novietni noteikta karantīnas zona – trīs kilometru rādiusā ir aizsardzības zona, bet desmit

kilometru rādiusā uzraudzības zona. Šajā teritorijā esošajās novietnēs PVD pastiprināti pārbau- da cūku veselības stāvokli un biodrošības prasību ievērošanu. Cūku novietnēm, kas atrodas karantīnas zonā, aizliegts pārvietot cūkas no saimniecības uz saimniecību, kā arī izvest dzīvniekus un cūkgaļu ārpus aizsardzības un uzraudzības zonām.

PVD atgādina – lai pasargātu mājas cūkas no saslimšanas ar ĀCM, jāievēro:

- * jānovērš tiešs un netiešs cūku kontakts ar savvaļas un klaiņojošiem dzīvniekiem;

- * nedrīkst lietot tādus pakaišus, kuriem varētu būt piekļuvuši savvaļas dzīvnieki;

- * cūkām nedrīkst izbarot virtuves atkritumus, zaļbarību (arī pagalmos pļauto zāli!), termiski neapstrādātus kartupeļus un tamlīdzīgi;

- * ūdeni dzīvnieku dzirdināšanai nedrīkst ņemt no atklātām ūdenstilpnēm;

- * kopjot dzīvniekus, jāizmanto tikai šim darbam paredzēts apģērbs un apavi, kuri netiek valkāti ārpus novietnes;

- * pie ieejas novietnē jānodrošina apavu dezinfekcija, kā arī novietnē jāveic regulāri tīrīšanas un dezinfekcijas pasākumi;

- * rūpīgi jādezinficē novietnes teritorijā iebraucošie transportlīdzekļi;

- * ja cūkas izskatās neveselas, nekavējoties jāizsauc veterinārārsts.

Cilvēcisko faktoru neviens nevar izslēgt

Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra lauksaimniecības dzīvnieku reģistra datiem uz 1. jūliju Dobeles novadā bija reģistrētas 59465 mājas cūkas: Annenieku pagastā – 12, Aucē – 10795, Augstkalnes pagastā – četras, Auros – 9885, Bēnes – 0, Bikstu – 263, Bērzes – viena, Bukaišu – 38, Dobelē – 0, Dobeles pagastā – 20, Īles – 12247, Jaunbērzes – 25845, Krimūnu – 0, Lielaucē – 18, Nau- dītes – 246, Penkules – 20, Tērvetes – 14, Ukru – četras, Vecauces – divas, Vītiņu – 37, Zebrenes – 14.

«Zemgale» uzrunāja vairākus mūspuses cūku audzētājus, vaicājot, vai viņus satrauc atkal konstatētie ĀCM gadījumi Latvi-

Nofotografēt cūku cilvēkam, kurš pats to neaudzē savā saimniecībā, ir teju vai neiespējami. Itin visos cūkkopības uzņēmumos tiek ievēroti stingri biodrošības pasākumi. Izņemot darbiniekus, pārējiem ieeja novietnēs ir kategoriski liegta.

jā un vai saimniecībā ievēro PVD ieteiktos biodrošības pasākumus. Visi uzrunātie apgalvoja, ka biodrošības pasākumu ievērošana pa šiem gadiem, kopš Latvijā sākās ĀCM izplatība, jau kļuvusi par pašsaprotamu. Diemžēl tos nekādā gadījumā nevar uzskatīt par panaceju.

- *Tiklīdz Latvijā 2014. gadā pirmo reizi konstatēja ĀCM mežacūkām, sākās visu preventīvo biodrošības pasākumu ieviešana novietnēs, – «Zemgalei» sacīja SIA «Rīgas kombinētās lopbarības rūpnīca», kuras cūku novietnē Kroņaucē ir ap 8,5 tūkstošiem rūksu, cūku kompleksu ražošanas direktore ANNA GARKĀJA. – Šim nolūkam bija pieejams arī ES finansējums. Ir nodrošināta transportlīdzekļu dezinfekcija, dažādi dezinfekcijas pakļāji un materiāli, augstspiediena iekārtas, ar kurām mazgā kūti, nožogota teritorija un tā tālāk. Strādājošajiem papildus tika piešķirts darba apģērbs, lai izslēgtu iespēju, ka slimības ierosinātājs novietnē tiek ienests ar drēbēm vai apaviem. Kā visu šo ieviesām, tā arī pie tā visus šos gadus esam pieturējušies. Protams, ir aizliegta nepiederīga transporta vai personu atrašanās teritorijā un tā tālāk.*

Bet neviens jau nevar izslēgt cilvēcisko faktoru. Jā, vismaz reizi gadā notiek darbinieku instruēšana par biodrošības noteikumiem, kas jāievēro, ko drīkst darīt un ko nē. Pēc būtības novietnē ir aizliegts «ienest» iekšā jebko, izņemot pašiem sevi, pat mobilos tālrunus vai košļājamo gumiju. Bet cilvēki jau ir tikai un vienīgi cilvēki, viņi nav roboti. Tāpat viņi pēc darba dodas mājās, strādā mazdārziņos, dodas uz mežu sēņot vai ogot. Un kurš var garantēt, ka no turienes netiek nejausi mājās pārņests kāds spalvu kamoliņš, pie kura pieķēries slimības ierosinātājs? Neviens. Kā zināms, mēris šajos gados ir skāris arī ļoti lielas saimniecības, kurās tika īstenoti ļoti strikti biodrošības

pasākumi, bet tik un tā nelaime tās piemeklēja. Un neviens nezina, kā tā tur īsti iekļuva, kur pieļauta kļūda. Tāpēc ar darbiniekiem ir nemitīgi jārunā.

Strādājošo periodiskas instruktāžas nozīmei piekrīt arī SIA «Latvi Dan Agro» valdes priekšsēdētājs ILVARS STRAZDIŅŠ. Šim uzņēmumam Jaunbērzē ir ap trijiem tūkstošiem sivēnmāšu.

- *Neko jaunu nepateikšu – biodrošības pasākumi ir kļuvuši par normu. Uzskatu, ka mūsu uzņēmumā biodrošības pasākumi ir augstākajā iespējamajā līmenī. Regulāri sasaucam darbiniekus, lai atkārtoti atgādinātu par to, kas un kā jādara, lai nokļūtu darbavietā. Vai jūtamies pasargāti? Nevar viennozīmīgi atbildēt, bet no otras puses apzināmies, ka no savas puses esam izdarījuši visu iespējamo, lai nepieļautu slimības iekļūšanu novietnē.*

Meža cūkas – lielākais drauds

PVD atkārtoti aicina cūku turētājus būt atbildīgiem un atgādina – vasara ir bīstamākais periods, kad ir vislielākā iespējamība ĀCM vīrusam iekļūt mājas cūku novietnēs.

Lielākais drauds mājas cūku novietnēm joprojām ir un paliek meža cūkas. Tām raksturīgā straujā populācijas atjaunošanās un ĀCM vīrusa izturība dabā veicina infekcijas izplatību jaunos meža cūku baros, kas kļūst par vīrusa rezervuāru dabā. Tas savukārt rada pastāvīgu apdraudējumu mājas cūku audzētājiem.

Šogad vien ĀCM konstatēts jau 685 meža cūkām 26 Latvijas novados (PVD dati uz 11. augustu – I.C.)

Ja inficētas meža cūkas ir paviesojušās pļavā vai kartupeļu laukā, no kura iegūta barība cūkām, slimība neizbēgami tiks ievazāta saimniecībā.

Ieteikums medniekiem

Valsts mežu dienests (VMD) norāda, ka medības, tostarp dzinējmedības, samazina mežacūku skaitu, tādēļ ievērojami palīdz vājināt ĀCM izplatību. Ir atzīts, ka vietās, kurām tuvojas ĀCM vilnis, mežacūkas ir nepieciešams medīt intensīvāk – pēc analogijas ar degošā materiāla aizvākšanu no ugunsgrēka ceļa. Savukārt vietās, kur ĀCM parādījies nesen, ieteicams rīkoties gluži otrādi – nedarīt neko tādu, kas mežacūkas traucē, liek tām vairāk pārvietoties un pulcēties vienkopus. Kad slimības izplatība mazinājusies, mežacūkas var atsākt medīt intensīvāk.

Kaut arī mežacūkas kļuvušas par nelimitētajiem medijamiem dzīvniekiem, 2022./2023. gada medību sezonā tās faktiski jāturpina medīt tāpat kā līdz šim. Nomedītās mežacūkas joprojām jāmarķē ar VMD izsniegtajiem marķieriem, par kuriem nav jāmaksā valsts nodeva. Informācija par tām mēneša laikā pēc medībām jāiesniedz VMD. Tas nepieciešams, lai varētu precīzi identificēt un izsekot mežacūku liemeņus, kā arī sekot līdzi izmaiņām šo dzīvnieku populācijā. Nomedītās mežacūkas asins paraugs jāiesniedz izmeklēšanai PVD. Kamēr no PVD nav saņemti analīžu rezultāti, marķieri noņemt un liemeni sadalīt nedrīkst.

Indra Cehanoviča
Autores foto

MAF

Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors